

רואים משפט

כתב עת מקצועי מבית גדעון פישר ושות' | דצמבר 2008 | גיליון מס' 2

מרכז עזריאלי, מגדל משולש, קומה 39, תל-אביב 67023
טל': 972-3-6913999 • פקס: 972-3-6913998
www.fisher-lawfirm.com • office@fisher-lawfirm.com

GIDEON FISHER & Co.
Law Offices and Notary

PARLEX INTERNATIONAL LAW GROUP

קוראים יקרים,
אני מתכבד לאחל לכם חג חנוכה שמח ושהשנה האזרחית החדשה תהא טובה מקודמתה.

משרדנו גאה להביא בפניכם את המהדורה השנייה של "רואים משפט", כתב עת המאגד תמצית מאמרים נבחרים פרי עטם של משפטנים ממשרדנו שראו אור בתקשורת הארצית או המקצועית. לאור המצב הכלכלי, ולאור פניות רבות שהתקבלו לאחרונה במשרדנו, בחרנו להתמקד במהדורה זו במחלקת דיני ני"ע, שוק ההון וצווארון לבן, ולהביא בפניכם שני מאמרים פרי עטה של עו"ד פנינה גיא, אשר הצטרפה לאחרונה כשותפה בכירה למשרדנו ומנהלת את מחלקת דיני ני"ע, שוק ההון וצווארון לבן. עו"ד גיא מביאה לידי ביטוי את ניסיונה הרב כממונה על האכיפה ברשות ניירות ערך וכממנה לפרקליטת מחוז ת"א (פלילי) לשעבר.

המאמרים דנים באחריותם הפלילית של התאגיד, האורגן ונושא המשרה בדיני ניירות ערך ומסבירים לקורא איך לעבור את המשבר בלי להגיע לחקירה ברשות ניירות ערך, גם בתקופה בה שוררת פאניקה בחברות שנקלעו לקשיים עקב המשבר. כפי שתיווכחו לדעת, פעולות ומעשים שונים עלולים להוביל למעשים או מחדלים פליליים. המלצתי לכם הינה: קראו, הפנימו ופעלו בהתאם. את המאמרים המלאים, כמו גם רבים נוספים תוכלו למצוא באתר האינטרנט החדש שלנו www.fisher-lawfirm.com.

בכתובת: www.fisher-lawfirm.com
במעמד חגיגי זה נברך את גיל לוי, שלומית משה וחיים נורטמן, שלושת עורכי הדין שהצטרפו למשרדנו לאחרונה ויתגברו את המחלקה המסחרית, מחלקת הליטיגציה ומחלקת ני"ע, שוק ההון וצווארון לבן.

בברכת חג שמח וקריאה מהנה,

גדעון פישר, עו"ד

השופט (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד הצטרף למשרדנו

מרכזיים ומפורסמים ביותר, כגון בתביעה לפירוק קונצרן "כור". ד"ר וינוגרד נחשב לאורים ותומים בתחום סדר הדין האזרחי, וכתב מספר ספרי יסוד בנושאי משפט: "תקנות סדרי הדין", "דיני רשויות מקומיות" ו"צווי מניעה" (שבימים אלו יוצאת לאור מהדורה שניה שלו), והינו עורך של קובץ החיקוקים הישראלי "דינים".

עם פרישתו לגימלאות קיבל ד"ר וינוגרד את אות "אביר איכות השלטון". לאחר מכן כיהן בתפקידים ציבוריים רבים, בהם: יו"ר מועצת רואי חשבון; יו"ר הוועדה הציבורית להסדר קרנות הפנסיה; יו"ר הוועדה הציבורית לבחינת שכר הלימוד באוניברסיטאות ועוד. ד"ר וינוגרד מכהן כבורר בסכסוכים עסקיים רבים.

לכבוד הוא לנו, כי ד"ר וינוגרד בחר להצטרף למשרדנו. ניסיונו, רמתו המקצועית ובקיאיותו הרבה יעניקו ללקוחות המשרד ולצוות עורכי הדין שלנו יתרון עצום.

אנו שמחים לבשר לכם על המשך הרחבת משרדנו עם הצטרפותו של ד"ר אליהו וינוגרד למשפחתנו. ד"ר וינוגרד, נשיא לשעבר של בית המשפט המחוזי בתל אביב, כיהן כשופט בפועל בבית המשפט העליון, והינו מבכירי המשפטנים והבוררים בישראל. ד"ר וינוגרד יעמוד בראש צוות המשפטנים של המשרד, וילוה אסטרטגית את ניהול התיקים המורכבים בתחומי המשפט המסחרי והמנהלי. ד"ר וינוגרד ישמש גם כיועץ למחלקות המשרד, בהן המחלקה המסחרית, מחלקת הליטיגציה והמחלקה לעבירות כלכליות וצווארון לבן שבראשות עו"ד פנינה גיא, הממונה לשעבר על האכיפה ברשות ניירות ערך והמשנה בפרקליטות הפלילית במחוז ת"א.

ד"ר וינוגרד שימש כיושב ראש של מספר ועדות ציבוריות, כאשר המפורסמת שבהן הינה "ועדת וינוגרד" - לבדיקת אירועי מלחמת לבנון השנייה. במסגרת תפקידו כשופט טיפל בתיקים

International Chamber of Commerce
The world business organization

ישראל במפת הבוררות הבינלאומיות

מאות אחוזים בניהול בוררות שבהם אחד ו/או שני הצדדים מישראל. ברכות לעו"ד רונן סטי, שותף ומנהל מחלקת ADR במשרדנו על היותו מיזמי תיקון חוק הבוררות שאושר בכנסת ואשר פתח את הדרך לערעור בהליך בוררות.

עו"ד גדעון פישר המכהן כנציג ישראל בבית הדין הבינלאומי לבוררות של לשכת המסחר הבין לאומית - ICC, זכה, יחד עם ה"ה אורן שחור וברוך מזור, יו"ר ומזכ"ל ICC ישראל, למחמאות מנשיא בית הדין לאור גידול של

אתר האינטרנט החדש שלנו בכתובת www.fisher-lawfirm.com

- אחריותם הפלילית של התאגיד, האורגן ונושא המשרה בדיני ניירות ערך / עו"ד פנינה גיא
- איך לעבור את המשבר בלי להיחקר ברשות ני"ע / עו"ד פנינה גיא
- סחירותם של שיקים / עו"ד ארז יצחקי
- בורות חדשה בישראל / עו"ד רונן סטי

עוד בגיליון

עו"ד פנינה גיא

שותפה ומנהלת מחלקת דיני ני"ע, שוק ההון וצוארון

אחריותם הפלילית של האורגן ונושא המשרה בדי

פרטית של בעל שליטה בחברה ציבורית (שהינו גם אורגן בחברה הציבורית) מספקת לחברה הציבורית ציוד ומוכרת לה את הסחורה במחירים הגבוהים ממחירי שוק, קל וחומר כאשר התקשרות זו לא עברה את הליכי האישור הנדרשים בעסקת ניגוד עניינים. במקרה זה פעל האורגן לטובתו האישית, אולם החברה הציבורית נפגעה משום שרכשה סחורה במחירים הגבוהים ממחירי השוק מהחברה הפרטית.

השאלה הינה, באילו מהמקרים יש לייחס לתאגיד את פעולותיו של האורגן ולהטיל עליו אחריות פלילית אישית. על פי הפסיקה, השיקול הוא האם וכיצד יקודמו היעדים החברתיים שהחברה מבקשת להשיג על-ידי הטלת אחריות על התאגיד, כאשר היעדים הינם הרתעה ומניעת הישנות העבירה. על פי שיקולים אלו, נראה, כי כאשר אורגן פועל לטובתו האישית ונגד תועלת התאגיד, לתאגיד יש תמריץ, מעצם הפגיעה בו, למנוע את הפגיעה ואין צורך בהטלת אחריות פלילית עליו על מנת להשיג מטרה זו. כמו כן, יש להכיר בקושי של תאגיד למנוע פעולה של אורגנים שפועלים לטובתם האישית ונגד התאגיד וגם מסיבה זו אין להטיל אחריות על התאגיד. לפיכך נראה, כי פעולות האורגן המכוונות נגד התאגיד אינן מקימות אחריות פלילית.

במקרה אחר שאירע (ת"פ 4709/03 מ"נ' פסיפיק אגודה שיתופית לפיתוח כלכלי בע"מ), הואשמו הנאשמים בעבירת הצעת ניירות ערך לציבור ללא תשקיף בכוונה להטעות משקיע סביר. בית המשפט קבע, כי הנאשמים הקימו את החברה הנאשמת כדי להעברת כספים מהמשקיעים אליהם והשתמשו בה ככסות לפעילותם העבריינית. מכאן שפעלו נגד עניינה וטובתה של החברה ולכן אין לייחס לה פעולותיהם ומחשבותיהם. לאור זאת, זיכה בית המשפט את החברה.

במקרה מפורסם אחר בעניינים של פלד-גבעוני, באישומים הנוגעים לחליבת החברות, הואשמו רק האורגנים של החברות, הן בעבירות מרמה על חוק העונשין והן בעבירות הדיווח לפי חוק ניירות ערך, בעוד שהחברות עצמן לא הואשמו באישומים אלו, וזאת כיוון שפעולותיהם של האורגנים בביצוע העבירות הללו כווננו נגד החברה.

חלק גדול מהוראות חוק ניירות ערך מטילות חובות על התאגיד עצמו. בחינת עבירות של הפרות הוראות אלה, מלמדים על אחריות התאגיד מפעולות ומחשבות האורגנים. מעבר לכך, ישנם מקרים ספציפיים בהם ניתן להטיל אחריות פלילית על התאגיד שלא על סמך תורת האורגנים. על-פי ס' 23(ב) לחוק העונשין, תאגיד ישא באחריות אישית לביצוע עבירת מחדל, שעניינה אי-ביצוע חובה המוטלת על התאגיד במישרין, גם אם לא ניתן לייחס ביצועה לעובד כלשהו בתאגיד. על בסיס סעיף זה ניתן להטיל אחריות אישית על תאגיד על כל עבירה של אי דיווח, שהרי מתבצעת במחדל, כשהדיווח מוטל במישרין על התאגיד. לרוב, אמנם, ניתן לייחס את ביצוע העבירה לאורגן כלשהו בתאגיד, אולם גם אם אין ראיות לכך, במקרים אלו ניתן להטיל אחריות על התאגיד.

עבירות נושאי משרה בדיני ניירות ערך

במספר רב של חיקוקים ישנן הוראות המטילות אחריות על נושאי משרה שונים בתאגיד, לצד אחריותו של התאגיד בפלילים, כאשר התביעה פטורה מהוכחת יסוד נפשי ודי ביסוד העובדתי המורכב משני רכיבים: הוכחת אחריות התאגיד והיותו של הנאשם נושא משרה, כפי שנקבע בסעיף. עם

הגופים המפוקחים על ידי רשות ניירות ערך וכפופים לחובות הדיווח על-פי דיני ניירות ערך הינם בעיקר תאגידי. הפעילות בשוק ההון בכלל ובמסחר בבורסה בפרט, נעשית בדרך כלל באמצעות תאגידי. משכך, כמעט בכל מקרה בו נעברה עבירה פלילית לפי דיני ניירות ערך, עולה שאלת אחריות התאגיד למול אחריות האורגנים או עובדים אחרים שלו.

ניסיוני מלמד, כי בתחום דיני ניירות ערך אין בדרך כלל מחלוקת בשאלה האם המבצעים הישירים של העבירה הם אורגנים של החברה. הרי מדובר, ברובם המוחלט של המקרים, במנהלים כלליים, דירקטורים, מנהלי כספים, חשבים ונושאי משרה בכירים אחרים, שבמסגרת תפקידם בתאגיד נחשבים כפועלים בשם התאגיד ורואים בפעולתם את פעולת התאגיד, לפי תורת האורגנים. על כן ברוב המקרים ניתן לייחס את פעולותיהם ומחשבותיהם של המבצעים הישירים, לתאגיד, על-פי סעיף 23(א)(2) לחוק העונשין, ובאם אלו מקיימים את יסודותיה של העבירה, ניתן להטיל אחריות אישית על התאגיד. מוקד הדיון בתחום דיני ניירות ערך, לעניין האחריות הפלילית של התאגיד מכוח תורת האורגנים, נמצא בשאלה, האם התנהגות האורגן ומחשבותיו, המיוחסות גם לתאגיד, עולות בקנה אחד עם ענייניו של התאגיד, או שמא פעולותיו כווננו נגד טובת התאגיד, ואז אין לייחס לו פעולות האורגן ולא אחריות פלילית לביצוע העבירות.

בע"פ 5734/91 מדינת ישראל נגד לאומי ושות' בנק השקעות בע"מ, בית המשפט העליון מציע סיווג עבירות, המבוצעות על-ידי עובדי תאגיד המשמשים כאורגנים שלו, למספר קבוצות:

עבירות שנועדו להיטיב עם התאגיד - ורק איתן. דוגמה הינה מקרה אמיתי בו האורגנים של החברה הציגו בדוחות הכספיים נתונים כוזבים או חסרים, במטרה להראות ביצועים טובים יותר של החברה, על-מנת לרצות משקיע דומיננטי בחברה. דוגמה נוספת הינה הרצת מניות על-ידי אורגן, על מנת שהחברה תצא מרשימת השימור של הבורסה. במקרים אלו ברור לכל, כי יש לייחס את פעולותיו של האורגן ומחשבותיו לתאגיד.

עבירות שנועדו להיטיב עם האורגן, במספר סיטואציות:

מטרת העבירה הינה להיטיב גם עם התאגיד. לדוגמה, כאשר אורגן מבצע עבירה של תרמית בניירות ערך, על-מנת להעלות את שער המנייה של התאגיד, והינו גם בעל מניות בתאגיד. או, למשל, אורגן שפועל לסילוף הדוחות הכספיים, על-מנת להראות רווחים גבוהים, כאשר הוא מקבל אחוזים מהרווח על-פי תנאי השכר שלו. נראה, כי גם במקרים אלו, כאשר פעולותיו ומחשבותיו של האורגן עולות בקנה אחד עם ענייניו של התאגיד, ניתן לראות בהן פעולות ומחשבות התאגיד ולהטיל עליו אחריות פלילית אישית. במקרה שנידון בבית המשפט העליון נדחה ערעורה של חברה ואושרה הרשעתה, כאשר נקבע, כי אמנם פעולות האורגן נועדו להגדיל אחזקותיו או לפחות לשמר אחוז מסוים מהשליטה בידי בעקבות ההנפקה, אולם פעולותיו אלו היו גם לרווחתה של החברה, שכן ככל שההנפקה מצליחה והחברה מגייסת הון, החברה עצמה גדלה. הסתרת רכישת המניות בהנפקה על-ידי מקורבים נועדה למשוך משקיעים ובכך הייתה לטובת החברה. לכן יש לייחס פעולותיו של האורגן לחברה ולהרשיעה.

מטרת האורגן היא לשפר טובתו שלו בלבד, אולם אין התאגיד נפגע מכך.

עבירה המבוצעת בידי האורגן, לטובתו האישית בלבד, אגב פגיעה בנכסי התאגיד. במקרה שנבחן בפסיקה נמצא, כי יש פסול במקרה בו חברה

עו"ד פנינה גיא

לעבור את המשבר בלי להיחקר ברשות ני"ע

פאניקה בחברות שנקלעו לקשיים עקב המשבר הכלכלי עלולים להוביל למעשים או מחדלים פליליים

המשבר הפיננסי בעולם משליך על המערכת הפיננסית בישראל בכך שהתנודתיות ואי הודאות בשוקי ההון המקומיים גדלו בצורה משמעותית, מחירי ניירות הערך בבורסה ירדו ומרווחי הסיכון של איגרות החוב עלו. המשבר טומן בחובו סכנה אפשרית לפעילות התקינה של שוק הון הוגן ומשוכלל. קיים חשש שהפעילות בחברות אשר נקלעו למשבר ונחשפו או עלולות להיחשף להפסדי עתק, תבטא במחדלים או מעשים הנובעים מתוך פאניקה ונואשות.

התופעה מוכרת היטב לרשויות אכיפת החוק: הלקוחות המתרעמים אשר השקיעו את מיטב כספם אצל מנהלי תיקים ויועצי השקעות נאלצים להתמודד עתה מול הפסדים ניכרים בחסכונותיהם. לקוחות אלה מפעילים לחץ אשר עלול לגרום למנהלים וליועצי ההשקעות לבצע הפרות חוק כדי לרצות את המשקיעים ובעיקר למנוע את עזיבתם כלקוחותיהם.

התוצאה היא שחברות ונושאי המשרה שלהן עלולים לבצע הפרות חוק שחלקן יכולות להיות גם פליליות כדי להציג כלפי שוק ההון חברה אשר שומרת על יציבות לכאורה. העבירות האופייניות לתקופות כאלה הן עבירות דיווח, קבלת דבר במרמה, רישום כוזב במסמכי תאגיד ועוד. ההפסדים הנמשכים אל מול ההיסטריה ואבדן העשתונות עלולים

לגרום, ככדור שלג, ביצוען של הפרות נוספות ומתמשכות. כדאי לצאת מתוך הנחה שבתקופה זו רשויות האכיפה תגברנה את ערנותן. בהתאם, תגברנה הדרישות מצד הרגולאטורים ואף הדרישות להתקין נהלים, תקנות וחוקים שיחמירו את הדרישות, כדוגמת חקיקת סרבנס-אוקסלי אחרי פרשיות אנרון.

זוהי שעתם של שומרי הסף שיידרשו לעמידה איתנה ואמיצה בחברות. הכוונה בעיקר לרואי החשבון, עורכי הדין, היועצים המשפטיים, המבקרים, ומזכירי החברות. מאלה נדרשת ערנות רבה, בדיקה חוזרת ונשנית של הדוחות הכספיים. עליהם להרבות בבדיקות ושאלות ולא להסתפק בנתונים המובאים לאישורם ועיונם. כדברי פרופ' ג'ון קופי מאוניברסיטת קולומביה, עדיף להיות חוקר מאשר להיות נחקר.

החשיפה בעיתון זה מרקר, כי חברת אפריקה ישראל בחרה להשמיט את פרויקט הבניה בירושלים אשר דווח בדוחותיה ברבעון הקודם, אולם נעלם דרך פלא מהדוחות הנוכחיים, היא תזכורת טובה לערנות הגבוהה הנדרשת גם מהדירקטורים ומיו"ר הדירקטוריון. עליהם לקבל החלטות מושכלות, לקרוא את החומר המובא בפניהם בעיון מעמיק ובמידת הצורך, להיוועץ במומחים חיצוניים.

פורסם ב"דה מרקר" ביום ד' 9.12.08

התאגיד, ני ניירות ערך

זאת, חזקת הרשלנות שמקים הסעיף ניתנת לסתירה על-ידי הוכחת ההגנות המנויות בסעיף על-ידי נושא המשרה.

ס' 53(ה) לחוק ניירות ערך מטיל אחריות פלילית על הדירקטורים והמנכ"ל של התאגיד, בגין עבירות שמבצע תאגיד על פי סעיף 53, שעניינן הפרת הוראות חוק ניירות ערך, ובעיקר עבירות דיווח. סעיף זה מטיל למעשה אחריות פלילית מוחלטת על דירקטורים ומנכ"ל, כאשר העונש הקבוע בצד עבירות אלו בחוק יכול להגיע עד שלוש שנות מאסר, והנטל עובר אל הנאשם להוכיח היעדרו של יסוד הנפשי.

היסוד הנפשי הדרוש בס' 53(ה) - על פי הסעיף, התביעה אינה נדרשת להוכיח יסוד נפשי כלשהו של נושא המשרה והנטל להוכחת החפות מוטל על הנאשם, באמצעות שתי הגנות העומדות לרשותו: האחת הינה חוסר ידיעה וחוסר יכולת לדעת או היעדר חובה לדעת על דבר ביצוע העבירה כלומר, רכיב זה קובע נורמת רשלנות, כאשר עמידה בסטנדרט היא תנאי לפטור מאחריות לפי הסעיף. השניה הינה נקיטה בכל האמצעים הסבירים למניעת העבירה. למעשה, הוראות סעיף זה קובעות התנהגות רשלנית כהתנהגות פלילית לעניין זה.

תכלית סעיף 53(ה) - המחוקק רואה בדירקטורים שומרי סף בחברות, האמונים, בין היתר, על פיקוח אחר מילוי הוראות החוק על-ידי התאגיד והאורגנים שלו. הוראות החוק, שהפרתן על ידי התאגיד מהווה בסיס לאחריות דירקטורים על פי ס' 53(ה), עוסקות ברובן בחובות הגילוי של תאגיד ובעלי עניין, והן בלב לבה של הסדרת הפעילות בשוק ההון, תחת פיקוח רשות ניירות ערך, ומטרתן להגן על ציבור המשקיעים בניירות ערך. דברים אלו הם הרקע להבנת תכליתו של ס' 53(ה).

הנחת החיקוק היא, שבידי נושאי משרה בכירים, במקרה זה הדירקטורים והמנכ"ל, יש את הכוח למנוע את ביצוע העבירות המצוינות בסעיף על ידי התאגיד, על ידי הפעלה של שיטת פיקוח מתאימה ונקיטת אמצעי מניעה. על כן, תכליתו של הסעיף הינה להמריץ את נושאי המשרה (הדירקטורים) לנקוט אמצעים נאותים, לפתח מנגנוני פיקוח טובים ולהבטיח, כי יקוימו אמצעי הזהירות, על-מנת למנוע ביצוע עבירות במסגרת התאגיד.

ההנחה היא, כי עצם ביצוע העבירה במסגרת התאגיד מעיד על פגם כלשהו בסדרי הניהול בתאגיד. לכן, מביצוע העבירה על ידי התאגיד, נגזרת אוטומטית אחריות הדירקטורים, אלא אם כן יוכיחו את אחת ההגנות בס' 53(ה) לחוק ני"ע.

סיכום ונקודת מבט אישית

במקרים רבים אנו עדים להתנהגות רשלנית ביותר של דירקטורים, לשון המעטה. דוחות כספיים מאושרים בדירקטוריון, כאשר הם כוללים פרטים מטעים או חסרים בפרטים מהותיים ומבלי שהדירקטורים בעלי המיומנות הנדרשת; עסקאות עם צדדים קשורים מאושרות בדירקטוריון, בוועדת הביקורת ולאחר מכן באסיפה הכללית, מבלי שהדירקטוריון יעלה שאלות מתבקשות באשר לפרטי ההתקשרות ותנאיה, ולעתים מבלי שיש בפניו המידע הנדרש לצורך ההחלטה; דירקטורים מקבלים את דברי ההנהלה כדברי אלוהים חיים, ללא בחינתם בעין ביקורתית ולעתים נופלים בפח - כך ממש(!); בעלי שליטה עושים בחברה כבתוך שלהם ללא פיקוח ראוי ועוד.

עו"ד ארז יצחקי
מנהל מחלקת ליטיגציה

סחירותם של שיקים

מאמר ראשון
בסדרה של
שלושה מאמרים

שכן אז היו הנסכים מסתכנים באי פירעון של השיק בגין טענות הגנה שונות שיכול להעלות מושך השיק כנגד הנפרע שהיסיב אותו לידיהם. מאידך, דברים שבכל יום במחוזותינו, שצרכנים קונים מוצרים שונים באמצעות שיקים סחירים דחויים שעד למועד אספקת הסחורה מוסבים על ידי המוכר לספקיו ואלו האחרונים במידה ונתנו תמורה ריאלית בתום לב כנגד השיק, יזכו בתביעתם השטרית כנגד הצרכנים ששלמו את תמורת הסחורה בשיקים דחויים, גם אם בפועל הצרכן לא קיבל את הסחורה לידי מסיבות שונות (חדלות פרעון של המוכר וכיוצא"ב). מובן, כי מצב דברים זה הנו בלתי נסבל מבחינת הצרכנים.

כיצד אס-כן, ניתן להגביל את עבירות השיק ו/או את טהירותו כדי למנוע מצב בו יאלץ מושך השיק לפרועו לצד ג' שהשיק הוסב לידי, גם אם בפיו של מושך השיק טענות הגנה טובות? על כך במאמר המשך שיפורסם בקרוב.

הטעיה, עושק, כפיה, העדר תמורה, כשלון תמורה מלא או חלקי קצוב, קיזוז ועוד) ובין אם אלו טענות המתייחסות לפגם קנייני כלשהו בבעלות על השיק (כגון: טענת "יוס טרטי", שמשמעה אני חייב לפלוני שהוא בעל הזכות הקניינית בשיק ולא לך שאינך בעל הזכות הקניינית בשיק). במילים אחרות, שיק סחיר הוא שיק בעל תכונה של עבירות ושל טהירות. רוצה לומר, שיק סחיר הוא שיק שהאוחז בו יכול להסב אותו לצד ג' באופן שזה האחרון, לא יהיה כפוף לטענות הגנה כלשהו שיכול להעלות מושך השיק כנגד מסב השיק, במידה והנעבר יתן כנגד השיק תמורה ריאלית בתום לב.

נוכח האמור, מובן כי אין טהירות ללא עבירות, אך לא כל שיק עביר הינו בהכרח גם טהיר כפי שיבואר להלן. תכונת הטהירות של השיק הנה בבחינת "חרב פיפיות". זאת, הואיל ומבלעדיה, סביר להניח, כי לא היו בנמצא תאגידים או בני אדם שהיו מסכימים לקבל שיק שהוסב לידיהם,

שיקים הינם מסמכים סחירים, כאשר מתקיימים בהם תכונות הסחרות. מה הן תכונות הסחרות? לסחרות שתי תכונות מצטברות המכונות בספרו של כב' השופט זוסמן על דיני שטרות, "סחירות מטריאלית" ו"סחירות פורמאלית" ובלשונו של כב' השופט ברק, למסמך סחיר יש תכונה של "טהירות" ותכונה של "עבירות".

מהי ה"עבירות"? העבירות היא היכולת להעביר בעלות בזכות המגולמת בשיק ע"י העברת ההחזקה הפיזית בשיק לאחר. מהי ה"טהירות"? הטהירות מאפשרת לנעבר לקבל זכות טובה מזו שהיתה למי שהעביר לידי את השיק במידה והנעבר נתן כנגד השיק שנמסר לידי תמורה ריאלית בתום לב.

במקרה זה יהנה הנעבר מתקנת שוק במובן זה, שהוא לא יהיה כפוף לטענות הגנה שונות שיכול להעלות מושך השיק כנגד הנפרע שהיסיב את השיק לנעבר (המכונה בדיני השטרות "הנסב"), בין אם אלו טענות הגנה אובליגטוריות (כגון: טעות,

עו"ד רונן סטי

שותף ומנהל מחלקת בורריות ויישוב סכסוכים ומיזמי השינוי החקיקתי

בוררות חדשה בישראל

מסלול ערעור משפטי

מסלול הערעור השני זכה לכינוי "ערעור משפטי" ומאפשר ערעור ברשות בית המשפט. מסלול זה ייכנס לתוקף בהתקיים שלושה תנאים מצטברים:

הבורר נדרש בהסכם הבוררות לבסס את הכרעתו על הדין המהותי;

הצדדים קבעו בהסכם הבוררות כי פסק הבוררות ניתן לערעור במקרה ונפלה בו טעות יסודית ביישום הדין שיש עמה כדי לגרום לעיוות דין;

נקבע בהסכם הבוררות כי הערעור יהא ברשות בית המשפט;

באותו מעמד יהיו רשאים הצדדים לטעון בנוסף, אם ירצו בכך, טענות לביטול פסק הבוררות לפי כל עילות הביטול המנויות בסעיף 24 לחוק הבוררות.

סוף דבר ותחילתו

כיום השינוי החקיקתי, כמי שזוהו אותו מאז בריאתו ועד לידתו וחתום על עיקריו וחלק מניסוחיו סבורני כי אנו בתחילתו של עידן חדש בהליכי הבוררות בישראל. מסלולי הבוררות ההסכמית מציעים קיומה של בוררות מקצועית, המאובטחת בהליך ערעור אחראי. ניתן לומר כי מעתה קיים בישראל הליך מסודר והוגן להכרעת סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט.

ערעור, או איז יחשב לכך פסק הבוררות שניתן בערעור. החוק מטיל חובת נימוק בהליכים שונים, כמו גם חובת עריכת פרוטוקול. לוחות הזמנים הקבועים בחוק משתנים בהתאמה במסלול הערעור. ה"תוספת השניה" שהוספה מסדירה את כללי הערעור.

מסלול ערעור פרטי

הליך בוררות במסלול ערעור פרטי כולל אפשרות ערעור בפני בורר, היינו, מחוץ לכותלי בתי המשפט. על מנת ליהנות ממסלול זה די כי יציינו הצדדים בהסכם הבוררות, כי פסק הבוררות ניתן לערעור בפני בורר. פסק הבוררות בערכאה הראשונה יקבל תוקף של פסק בוררות, אלא אם כן ביקש אחד הצדדים לערער בפני בורר מוסכם. ה"תוספת השניה" מסדירה את סדרי הדיון ובכלל זה קובעת, כי הכרעת הערעור תהא תוך חודשיים ממועד סיום ברורו, אם לא הוסכם אחרת. הכרעת ערכאת הערעור תהווה למעשה את פסק הבוררות, בין אם תאשר את זה שניתן, או תתקן אותו. ביטול פסק הבוררות יתאפשר בשני מקרים נדירים וקיצוניים בלבד בהתאם לעילות הביטול הקבועות בסעיפים 24 (9) או (10) לחוק הבוררות בלבד (פסק הבוררות נוגד את תקנת הציבור או קיומה של עילה על פיה היה מבטל בית המשפט פסק דין סופי שאין עליו עוד ערעור).

ביום 5.11.08, אישרה הכנסת בקריאה שניה ושלישית את חוק הבוררות (תיקון מס' 2) (ערעור על פסק בוררות), התשס"ט - 2008 אשר פתח את הדרך לערעור הסכמי בהליך בוררות. הצעת החוק הוגשה בהמשך ליוזמתי יחד עם עמיתי, עו"ד ישראל שמעוני, סגן ראש הלשכה לשעבר עוד בשנת 2004.

מטרת התיקון

הסיבה המרכזית בעטיה נמנעו רבים מלפתור סכסוכים באמצעות הליכי בוררות היתה העדר קיומה של ערכאת ערעור: "לא ייתכן כי הבורר יטעה ולא נוכל לתקן את הטעות שנפלה בפסק הבוררות" טענו אנשי עסקים ועורכי דין רבים אשר העדיפו, כמעט בלית ברירה, את ההליך הארוך בבתי המשפט כתוצאה מהעדרה של אפשרות ערעור בחוק. לא עוד. מעתה, נפתחת הדרך לערעור הסכמי בבוררות.

מסלולי הבוררות החדשים בחוק

התיקון לחוק מוסיף למסלול הבוררות הקיים (מסלול ללא ערכאת ערעור) שני מסלולי בוררות נוספים הכוללים אפשרות ערעור פרטי, או ברשות בית המשפט - הכל, לפי בחירת הצדדים בהסכם הבוררות. בבחירת הצדדים במסלול בוררות, הכולל ערעור, ייחשב כ"פסק בוררות" פסק הבוררות שניתן בערכאה הראשונה, אלא אם כן הוגש